

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات پژوهش

۱-۱	مقدمه	۲
۲-۱	بیان مسئله	۲
۱-۲-۱	هنر، سرچشمه ی فرهنگ	۲
۲-۲-۱	ارتباط هنر و فرهنگ و تأثیر آن بر زندگی	۳
۳-۲-۱	معماری به عنوان بستر فرهنگ	۳
۳-۱	اهمیت و ضرورت تحقیق	۴
۴-۱	اهداف پروژه	۵
۵-۱	تعاریف نظری و عملیاتی	۵
۱-۵-۱	فرهنگ	۵
۱-۱-۵-۱	مفهوم شناسی فرهنگ و ویژگی های آن	۶
۲-۱-۵-۱	ویژگی های فرهنگی	۷
۳-۱-۵-۱	نمای شماتیک فرهنگ	۹
۴-۱-۵-۱	شاکله بندی معناساختی فرهنگ	۹
۵-۱-۵-۱	مجموعه فرهنگی	۱۰
۶-۱	فضا	۱۲
۱-۶-۱	مفهوم فضا	۱۳
۲-۶-۱	طراحی فضای شهری	۱۸
۱-۲-۶-۱	نقش طراحی از دیدگاه ارزشی	۱۸

۱۹۲-۲-۶-۱-۱ نقش طراحی از نظر اکولوژی
۱۹۳-۲-۶-۱-۲ نقش طراحی از نظر عدالت اجتماعی
۲۰۳-۶-۱-۳ ادراک فضا
۲۱۷-۱-۱ جمع بندی فصل

فصل دوم: پیشینه پژوهش

۲۴۱-۲-۱ پیشینه
۲۶۲-۲-۱ هویت
۲۶۱-۲-۲ هویت و معماری
۲۶۲-۲-۲ هویت پایدار در معماری
۲۷۳-۲-۲ هویت ناپایدار در معماری بحران در معماری
۲۸۴-۲-۲ راه حل بحران
۲۹۵-۲-۲ معماری، مرگ و جاودانگی
۳۱۶-۲-۲ هنر، سرچشمه ی فرهنگ
۳۱۱-۶-۲-۲ ارتباط هنر و فرهنگ و تأثیر آن بر زندگی
۳۲۲-۶-۲-۲ معماری به عنوان بستر فرهنگ
۳۴۳-۶-۲-۲ هماهنگی و سازگاری معماری و طبیعت
۳۴۴-۶-۲-۲ انسان -طبیعت -معماری

فصل سوم: مواد و روش ها

۳۹۱-۳ بیان روش ها و اهداف
۴۰۲-۳ مبانی نظری عام طرح

- ۴۱-۲-۳ نیاز های فرهنگی و روانی انسان در شهر های جدید: ۴۱
- ۴۱-۲-۳ ضرورت ایجاد مراکز فرهنگی ۴۱
- ۴۲-۲-۳ مراکز فرهنگی در جهان ۴۲
- ۴۳-۲-۳ مراکز فرهنگی در ایران ۴۳
- ۴۵-۳-۳ بررسی نمونه های مشابه ۴۵
- ۴۵-۳-۳ مرکز هنر های زیبا و نمایشی دانشگاه فلوریدا ۴۵
- ۴۶-۳-۳ مرکز فرهنگی ولفسبورگ ۴۶
- ۴۸-۳-۳ فرهنگسرای خاوران (جوان) ۴۸
- ۵۳-۳-۳ فرهنگسرای نیاوران ۵۳
- ۵۳-۳-۳-۱-۴ تاریخچه ۵۳
- ۵۳-۳-۳-۲-۴ بررسی از نظر اقلیم ۵۳
- ۵۴-۳-۳-۳-۴ بررسی بنا ۵۴

فصل چهارم: یافته های پژوهش

- ۶۳-۴-۱ یافته های پژوهش ۶۳
- ۶۴-۴-۱-۱ معرفی استان آذربایجان شرقی ۶۴
- ۶۵-۴-۱-۲ حدود تبریز ۶۵
- ۶۷-۴-۱-۲-۱ بررسی ویژگی های طبیعی شهر تبریز ۶۷
- ۶۷-۴-۱-۲-۲ آب و هوا و اقلیم ۶۷
- ۶۸-۴-۱-۲-۳ حرارت ۶۸
- ۶۹-۴-۱-۲-۴ بارش ۶۹

- ۶۹.....۵-۲-۱-۴ وزش باد
- ۷۰.....۶-۲-۱-۴ فشار هوا
- ۷۱.....۷-۲-۱-۴ تابش نور خورشید
- ۷۱.....۸-۲-۱-۴ زمین شناسی
- ۷۲.....۹-۲-۱-۴ زمین لرزه های ثبت شده تبریز

فصل پنجم: آنالیز سایت

- ۷۷.....۱-۵ معرفی سایت
- ۷۷.....۲-۵ دلایل انتخاب سایت
- ۷۸.....۳-۵ همجواریها
- ۷۹.....۴-۵ دید و منظر
- ۷۹.....۵-۵ بررسی آلودگی صوتی
- ۸۰.....۶-۵ یافته های بخش مطالعات زمینه
- ۸۰.....۷-۵ بررسی ویژگی های طبیعی شهر تبریز
- ۸۳.....۸-۵ برنامه فیزیکی
- ۸۳.....۲-۸-۵ برنامه ی فیزیکی
- ۸۶.....۳-۸-۵ مبانی برنامه ریزی
- ۸۷.....۴-۸-۵ طرح جامع فیزیکی
- ۱۰۰.....۵-۸-۵ جمع بندی برنامه فیزیکی
- ۱۰۶.....۶-۸-۵ سیستم های گرمایش و سرمایش
- ۱۰۶.....۱-۶-۸-۵ سالن های نمایش

- ۱۰۷.....سیستم تهویه صحنه ۲-۶-۸-۵
- ۱۰۷.....کتابخانه ها و موزه ها. ۳-۶-۸-۵
- ۱۰۷.....فضاهای آموزشی، اداری و فعالیت های مشابه. ۴-۶-۸-۵
- ۱۰۷.....غذا خوری و تریا. ۵-۶-۸-۵
- ۱۰۸.....سیستم روشنایی ۶-۶-۸-۵
- ۱۰۸.....سیستم آتش نشانی ۷-۶-۸-۵
- ۱۰۹.....طرح ۹-۵
- ۱۱۷.....منابع

فهرست تصاویر

- تصویر ۲-۱: نقش معماری در بازنشانی هویت مسجد..... ۲۶
- تصویر ۲-۲: نمود فرهنگ در معماری..... ۳۲
- تصویر ۲-۳: نمود فرهنگ در معماری شهرها و کشورها..... ۳۳
- تصویر ۲-۴: تعامل معماری با انسان و معماری..... ۳۵
- تصویر ۳-۱: نمونه ای از مراکز فرهنگی در جهان..... ۴۳
- تصویر ۳-۲: مرکز هنرهای زیبا و نمایشی دانشگاه فلوریدا..... ۴۶
- تصویر ۳-۳: فضای خارجی مرکز فرهنگی ولفسبورگ..... ۴۶
- تصویر ۳-۴: فضای داخلی مرکز فرهنگی ولفسبورگ..... ۴۷
- تصویر ۳-۵: فرهنگسرای خاوران..... ۴۸
- تصویر ۳-۶: پلان طبقه همکف و طبقه اول فرهنگسرای خاوران..... ۵۰
- تصویر ۳-۷: پلان طبقه همکف و طبقه دوم - مقطع الف-الف فرهنگسرای خاوران..... ۵۱
- تصویر ۳-۸: پلان طبقه همکف و طبقه دوم - مقطع الف-الف فرهنگسرای خاوران..... ۵۱
- تصویر ۳-۹: فضای خارجی فرهنگسرای نیاوران..... ۵۳
- تصویر ۳-۱۰: پرسپکتیو فرهنگسرای نیاوران..... ۵۴
- تصویر ۳-۱۱: فضای خارجی فرهنگسرای نیاوران..... ۵۵
- تصویر ۳-۱۲: موقعیت فعلی فرهنگ سرای نیاوران در مجموعه..... ۵۵
- تصویر ۳-۱۳: پلان همکف فرهنگ سرای نیاوران..... ۵۷
- تصویر ۳-۱۴: فضای خارجی فرهنگسرای نیاوران..... ۵۸
- تصویر ۳-۱۵: فضای خارجی فرهنگسرای نیاوران..... ۵۹

- تصویر ۳-۱۶: نماها و مقاطع فرهنگسرای نیاوران..... ۶۱
- تصویر ۴-۱-حدود استان های ایران..... ۶۵
- تصویر ۴-۲- حدود شهرستان های استان آذربایجان شرقی..... ۶۶
- تصویر ۴-۳- باد های استان آذربایجان شرقی..... ۷۵
- تصویر ۵-۱- آنالیز سایت (نگارنده)..... ۷۸
- تصویر ۵-۲ سایت انتخابی (گوگل ارث)..... ۸۱
- تصویر ۵-۳ سایت انتخابی (گوگل ارث)..... ۸۱
- تصویر ۵-۴ بررسی اقلیم و صوت..... ۸۲
- تصویر ۵-۵: دیاگرام فضایی طبقه زیرزمین (نگارنده)..... ۱۰۱
- تصویر ۵-۶ روند طراحی (نگارنده)..... ۱۰۲
- تصویر ۵-۷ دید پرنده سایت (نگارنده)..... ۱۰۲
- تصویر ۵-۸ شکل کلی پروژه (نگارنده)..... ۱۰۳
- تصویر ۵-۹ دید فرم ساختمان و ارزشمندی درختان (نگارنده)..... ۱۰۳
- تصویر ۵-۱۰ دید کلی پروژه (نگارنده)..... ۱۰۴
- تصویر ۵-۱۱ فرم درونگرایی پروژه (نگارنده)..... ۱۰۴
- تصویر ۵-۱۲ قرارگیری ورودی مجموعه (نگارنده)..... ۱۰۵
- تصویر ۵-۱۳: سایت پلان..... ۱۰۹
- تصویر ۵-۱۴: پلان زیرزمین..... ۱۱۰
- تصویر ۵-۱۵: پلان طبقه همکف..... ۱۱۰
- تصویر ۵-۱۶: پلان طبقه اول..... ۱۱۱

- ١١١.....تصویر ٥-١٧: نماها
- ١١٢.....تصویر ٥-١٨: مقاطع
- ١١٣.....تصویر ٥-١٩: پرسپکتیو
- ١١٤.....تصویر ٥-٢٠: پرسپکتیو
- ١١٥.....تصویر ٥-٢١: پرسپکتیو
- ١١٦.....تصویر ٥-٢٢: پرسپکتیو

فهرست جداول

- جدول ۱-۵ تحلیل (نگارنده)..... ۸۳
- جدول ۲-۵ مبانی نظری عام طرح و طراحی معماری (نگارنده)..... ۸۶
- جدول ۳-۵ برنامه فیزیکی تالار (نگارنده)..... ۸۸
- جدول ۴-۵ برنامه فیزیکی آمفی تئاتر (نگارنده)..... ۸۸
- جدول ۵-۵ برنامه فیزیکی اتاق های جلسه و کنفرانس..... ۹۳
- جدول ۶-۵ برنامه فیزیکی قسمت اداری..... ۹۳
- جدول ۷-۵ برنامه فیزیکی پژوهشکده..... ۹۴
- جدول ۸-۵ برنامه فیزیکی نمایشگاه و گالری..... ۹۴
- جدول ۹-۵ برنامه فیزیکی کتابخانه..... ۹۶
- جدول ۱۰-۵ استانداردهای میز مطالعه..... ۹۸
- جدول ۱۱-۵ استاندارد صندلی مطالعه..... ۹۸
- جدول ۱۲-۵ استاندارد برگه دان..... ۹۸
- جدول ۱۳-۵ موزه جهت نمایش کلکسیون دائمی و نمایش دوره ای..... ۹۹
- جدول ۱۴-۵ عرصه ی فضاهای وابسته ی اصلی ۱۴..... ۹۹
- جدول ۱۵-۵ برنامه فیزیکی..... ۱۰۰

چکیده

با توجه به ویژگیهای امروزی زندگی شهرنشینی و تبعات آن برای قشر ادبی، لزوم به وجود آمدن فضایی که امکان حضور سازنده ادیبان و عارفان را در عرصه جامعه هنری فراهم آورده احساس می شود. برای رسیدن به چنین منظوری ایجاد فضایی برای ظهور و فعالیت تخصصی ادیبان و هنرمندان در شاخه های مختلف ادبی که آن هنرمندان در شاخه های مختلف بتوانند نیازهای خود را برای حضور در اجتماع فرهنگی و ادبی برآورده کرده و موجب تبادل اندیشه و اطلاعات ایشان بشود، احساس می شود. توسعه و ترویج اندیشه هنری و فرهنگی و ادبی، برگزاری نشست های ادبی بین ادبا و عرفا، برپایی سمینار و جشنواره، ارتباط با مراکز فرهنگی و هنری در داخل و خارج از کشور، جمع آوری و نگهداری منابع خاص اطلاعاتی، ایجاد شبکه های اطلاعاتی با دیگر مراکز فرهنگی را می توان از اهداف این مجموعه فرهنگی برشمرد که در سه قسمت اهداف پژوهشی، اهداف اطلاع رسانی تخصصی و اهداف آموزشهای تخصصی خلاصه می شود. منظور از انتخاب این عنوان تنها طراحی یک فضا نیست، بلکه بررسی نقش و تاثیر عوامل طراحی دو بعدی در طراحی های سه بعدی است، به عبارت دیگر بررسی عواملی که بتوانند معماری را در جایگاه هنری و فرهنگی آن یاری رسانند. چنانچه شناخت نسبت به این حوزه مفاهیم پایه هنری و ادبی کامل صورت پذیرد، درک معنا، انتقال پیام، مفهوم فضا بهتر دریافت می گردد و در خلق فضاهای بهینه، می توان کارآمدتر عمل نمود، لذا این رساله به دنبال شناخت این اصول و پایه ها و مفاهیم حرکت می نماید تا در رابطه با طراحی فضاهای معماری بتوان کارآمدتر عمل نمود. هدف در این میان پیدا کردن و ترکیب عناصر و کیفیتهایی می باشد که بتوانند در یک سیستم به وحدت لازم برسند و کیفیت مورد انتظار را برای برطرف کردن نیازهای مخاطبان مجموعه ایجاد کنند.

واژگان کلیدی:

معماری، فرهنگسرا، هویت، فرهنگ، ادبا، عرفا

فصل اول: کلیات پژوهش

۱-۱ مقدمه

همانطور که از نام موضوع مشخص است مجموعه فرهنگی را می توان مکانی برای تجمع جوانان و تحقیق و مبادله اطلاعات فرهنگی و هنری و ادبی، به طور کلی جایگاهی رفیع، برای ارتقاء سطح فرهنگی و علم و دانش توده جوان دانست.

محلی که علاوه بر گذراندن اوقات فراغت و سرگرمی در سنین مختلف می تواند به نوعی تجلی گاه فرهنگ و هنر گذشتگان و تغییر و رشد آن در حال حاضر باشد. علل مختلف انتخاب موضوع برای سایت مورد نظر به شرح زیر است.

- جبران کمبودهای فرهنگی و تعالی سطح دانش و اطلاعات هنری در این زمینه
- پوشش اوقات فراغت و برنامه ریزی صحیح برای این زمانها (مخصوصاً برای جوانان)
- آشنایی مردم و بالا بردن سطح دانش و اطلاعات مردم منطقه از هنر معاصر

۱-۲ بیان مسئله

تأثیر فرهنگ بر هنر، هنر بر فرهنگ، فرهنگ بر معماری، بخصوص در قرن حاضر، صد چندان شده است. این تأثیر به حدی است که نفوذ هر کدام از حوزه های یادشده در دیگری درپاره ای موارد باعث تغییرات بنیادی شده است و از طرف دیگر نمی توان یک هنرمند یا فیلسوف یا عالم را به تنهایی در حوزه خودش مورد مطالعه قرار داد. گاه یک هنرمند با اثر هنری خود سخنی فیلسوفانه و یا عالمانه می گوید و یا کار فیلسوف، رابطه گفتارها و اندیشه های وی با مردم و درک آنها از جانب ایشان، می تواند هنر باشد. اما وجود این تعاملات نیازمند ایجاد فضای مناسب برای هنرمندان، ادیبان و عارفان درهر شهری می باشد، شهرهایی چون شهر تبریز نیز با توجه به سابقه فرهنگی و تاریخی خود نیازمند اینچنین فضاهایی هستند.

۱-۲-۱ هنر، سرچشمه ی فرهنگ

هر فرهنگ بازتاب سیستم ارزشی یک نظام اجتماعی است. در مفهوم جامع می توان گفت که دانش و هنر مظاهر این بازنمایی هستند. در حالی که دانش در جهتی شدیداً عقلانی گام بر می دارد و

تنها با شعور انسان سروکار دارد، هنر چیزی است ادراکی که با احساس سروکار دارد که این جنبه ی غیرعقلانی و احساسی فرهنگ همانند جنبه ی علمی آن، قدمتی طولانی دارد.

هنر که ارنست کریز آن را رؤیاهای زیباشناختی می نامد، به نظر فروید نیز سرآغاز فرهنگ است. به این ترتیب هنر در گذشته ی دور به تعبیر امروز نیز استحاله ی ترفیعی اعمال و رفتار آئینی با محتوای نمادین بوده و هست، هنر چیز مستقلی نبوده است، بلکه جزئی از ساختار اجتماعی- اخلاقی بوده است (مشتاق، ۱۳۹۴).

۱-۲-۲ ارتباط هنر و فرهنگ و تأثیر آن بر زندگی

هر قوم و ملتی یا هر فردی به طریقی می اندیشد، می نگرد و به شکلی استنباط می کند، به عبارت دیگر دارای هدفی است. آداب و رسوم، سنتها و... بیانگر نگرش خاص به هستی و نشانی است از نحوه ی نگرش به آرمان ها. از اینجاست که فرهنگ هر قومی شکل می گیرد و در زندگی کارایی پیدا می کند. فرهنگ عامل هم بستگی قومی است و عامل تفاهم. تفاهم به معنای کامل کلمه و به معنی " فهم از دو طرف " و این نقطه ی تلاقی هنر و فرهنگ است (مشتاق، ۱۳۹۴).

۱-۲-۳ معماری به عنوان بستر فرهنگ

هر جامعه ای با هر سیستمی اداره شود و هر نوع ایدئولوژی که بر آن حاکم باشد دارای اهداف و آرمان های خاص خود می باشد. وظیفه ی اصلی فرهنگ، نمایش این ایده های ذهنی است به وسیله ی نمود اشکال عینی. در فرآیند این استحاله، معماری نقش اساسی به عهده دارد.

هرمان موتسیوس که از اولین نظریه پردازان در ورک بوند آلمان در سال ۱۹۱۱ میلادی چنین می نویسد:

" معماری وسیله ی واقعی سنجش فرهنگ یک ملت بوده و هست. هنگامی که ملتی می تواند مبل ها و لوسترهای زیبا بسازد، اما هر روز بدترین ساختمان ها را می سازد، دلالت بر اوضاع نابسامان و تاریک آن جامعه دارد. اوضاعی که در مجموع، بی نظمی و عدم سازماندهی آن ملت را به ثبات می رساند هر بنایی به عنوان جزئی از فرهنگ معماری این وظیفه را دارد که یک اندیشه ی